

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

15. Progressus rei Christianæ in Baciano insula.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

suum illud, præclarum scilicet, imprudentiæ facinus aduertisset, & tergo iuuenis optimi pro scabello vsus procacitatis plausum ab sui similibus tulit; iuuenis contumelia nihil motus, eodem vt erat, situ, vultu sereno mutus sterit. Lecto prosperis auris Mozambico, inde tandem sublatis anchoris Goam in portum subiere, quod itineris reliquum leucarum ad quingentas, eo effusi animi gaudio ipse cum socio confecit, vt dulci mutuoque arrisu minime temperarent, ex Indiarum recordatione; & spei suæ meta quamprimum tangenda.

Goæ Xauerio se sistunt, probatque admodum serio domesticæ operæ famularibus officiis, admittuntur induunturque Societatis cultu, sed forte dispari. Nam Castrij socium, multa de se spondentem, primisque ardentem virtutis ignibus, cita mors abstulit, Castrium iam sacris operantem Xauerius in tamdiu optatas, toties vocatas Moluci insulas destinavit; soluensque in Iapomiam illum vsque Malacam sibi Comitem adiunxit eademque opera vidit sibi propemodum ereptum; iussus enim Cocini ad populum dicere, pietatis arte quam oratoriæ maiori sic placuit, vt post concionis duoru mensium, de illo retinendo ciues apud Xauerium omnia egerint, nihilque non mouerint quo illum sibi relinqueret Collegij quod Societati designabant primum Patrem, ac velut fundamentum. At seposuerat illum Deus ad fortius, & gloriosius inter barbaros certamen, Malacam appulerat postridie Calend. Maias anni 1549. relumpra inde nauigatione peruenit in Molucum, vbi præcipuus eius labor in excolendis neophytis Amboini cæteris ad Deum adducendis sudauit, linguasque sibi tum regioni cuique proprias tum vero Malajam comparauit, vtpote omnibus eius Oceani insulis communem: nostrorum regimini à Melchiore Nunnio præfectus Ternate confedit, suo tamen vt ante incumbens operi, donec Vazij ambitu in Maurum expulsus, non diu post Ternati est redditus, ac demum Irem profectus est condigno præstantibus meritis exitu coronandus. Quo die vel anno ambigitur, nisi quod alius non videtur posse illius martyrio signari præter 1558. idque Ianuario ineunte: nam Regem Ærium 1557. à Præfecto in arce detentum, profectio Castrij in Maurum paucis diebus præcesserat, duabus inde exactis hebdomadis rediens, captus à barbaris fuerat, à quibus post sæuum carcerem sesquimensis necatus est.

15. Progressus rei Christianæ in Baciano insula. Tam sancti, & strenui capitis iactura, Baciani Rex magno præsidio obatus est, recentis illic rei Christianæ, cuius prouehendæ, commendata illi Prouincia fuerat. Quanquam suos in terris conatus, morte interceptos, credibile est de cælo exeruisse potentius, & vero Rex iuuenis aduersus Reges Saracenos in religione quam erat amplexus, & magnis animis tuebatur ea sui edidit documenta, vt clarum esset, iniuncto apud Deum patrono niti: fonte vix lotus Christiano, ad abolendam mox impuni Mahometis memoriam omnem accingitur. Solenni aula ac populi comitatu progressus, securim manu tenens Mahometis Fannum

num aggreditur, factoque à foribus, euertendi fani principio, tam pronis studiis, exempli sequacem, & æmulam nobilitatem, & populum habuit, vt breuissimo tempore solo æquatum sit: parenti quin etiam iusta funebria negauit, quod in obstinata Mahometis defuncto superstitione, ritu deberet eodem parentari: quam ob rem Rex ipse Ternatensis sectæ suæ cauens dedecoris funeris curam coactus est gerere: summa de cætero Regis optimi voluptas hæc erat fratri nostro Ferdinando Olorio, mystagogo suo de Christo loquenti aures dare, in quo ad diem Epiphaniarum cum audisset de Magis Regibus ad quærendum, & adorandum Christum stellam ducem secutis, tanto ipse quoque desiderio incaluit agendi aliquid Iesv infanti gratum, vt incertus quid illi esset maxime placiturum, Ferdinandum rogarit, optaret ipse ac peteret quod futurum illi acceptissimum putabat, se vero id sine cunctatione præstiturum. Petiit Ferdinandus, fabricari tres cruces primam in subiecta palatio area conspicuam erigi, alteram, & tertiam in frequentissimis, summeque illustribus vrbis locis. Dicto citius, imperantur tres cruces, quartam elaborauit ipse Ferdinandus minorem, quam Regi obtulit, vt eam haberet in conclauis suo expositam, bis ad illam quotidie genua flecteret elatisque sursum brachiis (qui mos illic precandi) diceret: Domine Deus, Da sciam quod ex me Sanctissima tua voluntas exigit: da vires quibus id fortiter exequar. Oblatam crucem intimo affectu excepit rex optimus addens nocte proximè præcedenti visum à se in somnis formosissima specie pupulum, qui se aperto coram scrinio inuitaret ad legendam ex eo crucem, prædiceretque fore vt in magnum heroem euaderet. Concinnatis vt iussu fuerat Crucibus, adfuit quotquot erant in Baciano Lusitani; suaque cum aula Rex, & sexus vtriusque ingens multitudo; digentis ordinibus ad defigendam priorem crucem proceditur; sub topiario ramali, eleganter vt potuit instructo (necdum enim templo consecratum fuerat Bacianum) aptè ad mouendam pietatis sensu concionem dixerat Ferdinandus, & præcentor ipse sacras inchoauerat litanias, cum Rex admodum reuetenter manum admonet cruci humo artollendæ sequuntur proceres, supplicabundi simul eo illam ferunt vbi erat locanda: circum gyro ingenti fulus populus genua flectit; Rex per se ipse effossa terra scrobem pandit, sublatamque cum aulicis crucem in eam demittit, ac statuit; dehinc pœna capitis edicit, eam quotidie ab singulis adiri, & prostrato corpore adorari; tingendorum quoque puerorum inita est ab eo peculiaris cura, Mauris forent vel ethnicis nati, mandatumque inuestigarentur, diligenter, & rogarentur patres ne abnuerent Christo illos donare: creuitque in pueris maiorem in modum discendi ardor quod eorum institutionem sua quoque rex præsentia dignaretur. Erudiebantur vero quotidie, nec fas interea cuiquam erat filium ad opus, aut aliud mittere, nisi bona cum venia Ferdinandi. Vrbes noctu turmatim perlustrabant Christianæ doctrinæ canentes carmina, tam iucundo vocum pioque concentu, vt aduocarentur subinde

inde in palatium à Regis sororibus, cantus eius discendi cupidis, eademque suis Calcigibus ignorantiam hebetem exprobrarent, quod barbati & fenés, ne partem quidem vicefimam precum nossent, quas condidicissent pueri breuissimo tempore: post hæc informatis iam ita cumulatè adultioribus, vt possent aliis in magistros proponi, ciuitas vniuersa, eiusque imitatione pagi omnes in varias distributi sunt regiones ductor singulis est præfectus, quo velut chorago præeunte, consuetas per urbem quot noctibus preces concinebant his in Baciano fauoniis Christianorum respublica nauigabat. In Ternate, & Mauro, prorsus contrariis.

16.
Successus
rei Christi
In Ternate,
& Mauro
infelices.

Præfectus Odoardus, pecuniâ quam bello attentior, Regem Ætium eiusque germanum Cizilgazatem arce clausos, vt dixi renebat, verum sibi multum consilio & prouidentia defuit ad occupandos & seruandos qui consecuti sunt ex eo carcere tumultus: instratum erat classe hostium mare, feruebat insula milite ad obsidionem vrbs, arcisque conflente: defensionis summa Lusitani dumtaxat quadraginta, ique à Præfecto vsque adeo auersi, vt omne imperium detrectarent: annonæ ita vel auarè, vel neglectim prouisu com meatus, vt non minus intestina fame, quam foris hoste premerentur. Vnus Rex Geiloli Lusitanæ fidus cliens suppetias militum, & com meatuum sæpius aduexit: tot malis morbus accessit pestifer, primum in teneram ætatem, deinde in alios sæuiens, & ad octo vnaquaque ex domo capita demetens inter has arctatus angustias Præfectus nocte intempesta Vieram adit consilij gratia; indicat sibi vnum restare de vrbe minirum direptioni hostium relinquenda, de secessu in arcem, deque arce ad extremum fortiter propugnanda. Patri Vieræ non licuit otiose Præfecto respondere, nec erat eius consilij ratio quæ expediri annuendo, vel abnuendo posset ad arma si quidem conclamatur, cogiturque Præfectus ad muros aduolare. Huic necessitatis articulo præsentissimum diuina bonitas auxilium tulit, stragem alioqui animorum, & corporum ingentem facturæ, si vrbs in Maurorum venisset tyrannidem. Adest postridie, classis potens, adolescentis Regis Baciani Ductor F. noster Ferdinandus; vexillum Crux summa in puppi, nauis primum agmen ducentis; ipse ad pedem crucis tametsi æger conspecta procul respirare à metu Christiani; Mauri metuere, conditionibus mutuis induciæ deerni: subsidio decerat, Lusitanorum quinquaginta, ex Mauro Ternatem deductio, sed Præfectum sui cum pessime odissent, peius imperia iubentis, vitam piratis, & hostibus pro suis nemo illorum inuentus est qui vellet obicere. Haud tamen propterea lentius ad hoc sua capita Geilolenses, & Bacianenses deuouerunt, modo secum haberent Patrum aliquem de Societate, quem vt impetrarunt, priusquam vela explicarent, viginti circiter lectissimorum militum Regis Baciani adhuc Mauri, Baptisimum vltro flagitarunt, vt Christo fideles mortem oppeterent, pro cuius legibus vita periculum libenter subibant, & erat periculum planè ingens, cum præter arma Babi principit